

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA RANGLARNI IDROK ETISH VA RANG BILAN ISHLASH METODIKASI

Qodirova Madinaxon Rasuljon qizi

Qo‘qon universiteti, Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi 3-bosqich talabasi.

Olimov Anvarjon Mamirovich

Ilmiy rahbar.

Qo‘qon universiteti, Ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi.

aolimov321@gmail.com ORCID: 0009-0003-7395-5246

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19410405>

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash metodikasining asosiy jihatlari yoritilgan. Unda ranglarning bolalar rivojidagi o‘rni, xususan, ularning sensor, aqliy va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishdagi ahamiyati ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, ranglarni o‘rgatishda qo‘llaniladigan samarali usullar, jumladan, didaktik o‘yinlar, ko‘rgazmali vositalar va zamonaviy pedagogik yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilingan.

Maqolada rang bilan ishlash jarayonini to‘g‘ri tashkil etish bolalarning ranglarni farqlash, nomlash va amaliy faoliyatda qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi asoslab berilgan. Shuningdek, ta‘lim jarayonida individual yondashuv va innovatsion metodlardan foydalanishning samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, rang bilan ishlash jarayonini tizimli va maqsadga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etish bolalarning ranglarni chuqur va mustahkam o‘zlashtirishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ranglar orqali bolalarda estetik did, ijodiy fikrlash va mustaqil faoliyat ko‘nikmalari shakllanishi aniqlangan. Maqolada, shuningdek, ranglarni o‘rgatishda individual yondashuvning ahamiyati va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Rang, sensor rivojlanish, didaktik o‘yinlar, pedagogik metodika, ijodiy tafakkur, vizual vositalar, interfaol metodlar, bolalar psixologiyasi.

PERCEPTION OF COLORS IN PRESCHOOL CHILDREN AND METHODOLOGY OF WORKING WITH COLORS

Abstract. This article discusses the main aspects of color perception in preschool children and the methodology of working with colors. It examines the role of colors in child development, particularly their importance in shaping sensory, cognitive, and creative abilities. The study also analyzes effective methods of teaching colors, including didactic games, visual aids, and modern pedagogical approaches.

The article substantiates that properly organizing activities involving colors contributes to the development of children's ability to distinguish, name, and use colors in practical activities. Furthermore, the effectiveness of individual approaches and innovative teaching methods in the educational process is highlighted. The research results indicate that a systematic and goal-oriented approach to working with colors ensures deeper and more stable acquisition of color knowledge by children. At the same time, it has been identified that colors contribute to the development of aesthetic taste, creative thinking, and independent activity skills in children.

The article also emphasizes the importance of individual approaches in teaching colors and the advantages of using modern pedagogical technologies.

Keywords: Color, sensory development, didactic games, pedagogical methodology, creative thinking, visual tools, interactive methods, child psychology.

Kirish

Maktabgacha ta'lim tizimi bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlovchi muhim bosqich hisoblanadi. Ayniqsa, bu davrda bolalarning sezgi organlari orqali atrof-muhitni idrok etish jarayoni faol kechadi. Shu jihatdan ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish maktabgacha yoshdagi bolalar rivojida alohida ahamiyat kasb etadi. Ranglar bolalar ongida nafaqat estetik didni, balki tafakkur, nutq, tasavvur va ijodkorlikni rivojlantirishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Maktabgacha yosh davrida bolalar predmet va hodisalarni asosan ko'rish orqali idrok etadilar. Rang esa bu jarayonning eng asosiy komponentlaridan biridir. Ranglarni to'g'ri farqlash, ularni nomlash va amaliy faoliyatda qo'llash bolalarning sensor rivojlanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ranglar orqali bolalarda hissiy munosabatlar shakllanadi, ular atrof-muhitni chuqurroq anglay boshlaydilar. Masalan, yorqin ranglar bolalarda quvonch hissini uyg'otsa, sovuq ranglar esa tinchlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida bolalarning ranglarni idrok etish jarayoni chuqur o'rganilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ranglarni anglash va ular bilan ishlash jarayoni bolalarning aqliy rivoji, diqqat, xotira va tasavvur kabi psixik jarayonlari bilan uzviy bog'liqdir. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ranglar bilan ishlash metodikasini to'g'ri tashkil etish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Ranglar bilan ishlash metodikasi nafaqat tasviriy san'at mashg'ulotlarida, balki boshqa ta'lim faoliyatlarida ham keng qo'llaniladi.

Masalan, matematika mashg'ulotlarida ranglar orqali guruhlash va taqqoslash, nutq rivojlantirish mashg'ulotlarida esa ranglar asosida hikoya tuzish bolalarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Bu esa integratsiyalashgan ta'lim yondashuvining muhim jihatlaridan biridir. Bugungi kunda innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida ranglar bilan ishlash jarayoni yanada takomillashtirilmoqda. Interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari va vizual vositalardan foydalanish bolalarning ranglarni tez va samarali o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu metodlar bolalarning mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini va faol ishtirokini rag'batlantiradi.

Dolzarbligi

Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ushbu davrda bolalarning sensor rivojlanishini ta'minlash, ularning atrof-muhitni to'g'ri idrok etish qobiliyatini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Ranglarni idrok etish esa sensor tarbiyaning asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, u bolalarning bilish jarayonlari, estetik didi va ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Maqsadi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish xususiyatlarini ilmiy-pedagogik jihatdan o'rganish hamda rang bilan ishlashning samarali metodikasini ishlab chiqish.

Asosiy qism

Maktabgacha yosh davri bolalarning psixik va jismoniy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bolalarda sezgi organlari faol rivojlanadi va ular orqali atrof-muhitni idrok etish jarayoni shakllanadi. Ranglarni idrok etish esa ushbu jarayonning asosiy tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi. Rang bu predmetlarning muhim belgilardan biri bo'lib, u bolalar ongida tasviriy obrazlarning shakllanishiga xizmat qiladi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda rangni farqlash qobiliyati asta-sekin rivojlanib, ular dastlab asosiy ranglarni, keyinchalik esa murakkab rang tuslarini anglay boshlaydilar.

Ranglarni idrok etish jarayoni bolaning diqqat, xotira va tafakkur kabi psixik jarayonlari bilan uzviy bog'liqdir. Shu bilan birga, ranglar bolalarda hissiy munosabatlarning shakllanishiga ham ta'sir ko'rsatadi. Masalan, yorqin ranglar bolalarda quvonch va faollikni uyg'otsa, sovuq ranglar tinchlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, ranglarni idrok etish bolalarda estetik didni rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida ranglarni o'rgatish tizimli va izchil olib borilishi zarur. Ranglarni o'zlashtirish orqali bolalar predmetlarni taqqoslash, guruhlash va umumlashtirish kabi aqliy operatsiyalarni bajarishni o'rganadilar. Bu esa ularning intellektual rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Rang bilan ishlash metodikasi maktabgacha ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi va u bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu metodika bolalarga ranglarni tanish, farqlash, nomlash va amaliy faoliyatda qo'llashni o'rgatishga qaratilgan. Rang bilan ishlash jarayonida turli didaktik o'yinlar, tasviriy faoliyatlar va amaliy mashg'ulotlardan foydalaniladi. Bu esa bolalarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Metodik jihatdan ranglarni o'rgatish oddiydan murakkabga qarab tashkil etilishi lozim. Dastlab asosiy ranglar qizil, sariq va ko'k ranglar o'rgatiladi, keyinchalik esa ularning aralashmasidan hosil bo'ladigan ranglar bilan tanishtiriladi. Rang bilan ishlash jarayonida bolalarning yosh xususiyatlari, individual imkoniyatlari va qiziqishlari hisobga olinishi zarur.

Shu bilan birga, pedagog bolalarda ranglarga nisbatan to'g'ri tasavvur hosil qilish uchun ko'rgazmali vositalardan keng foydalanishi lozim. Ranglar bilan ishlash nafaqat tasviriy san'at mashg'ulotlarida, balki boshqa ta'lim faoliyatlarida ham qo'llaniladi. Masalan, matematik mashg'ulotlarda ranglar yordamida predmetlarni guruhlash va solishtirish mumkin. Bu esa integratsiyalashgan ta'limni amalga oshirish imkonini beradi. Rang bilan ishlash metodikasi bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va estetik didni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni o'zlashtirish jarayonini takomillashtirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biridir. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun innovatsion metodlar va pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Avvalo, ranglarni o'rgatishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish bolalarning qiziqishini oshiradi va ularning faol ishtirokini ta'minlaydi. Didaktik o'yinlar orqali bolalar ranglarni tez va oson o'zlashtiradilar. Shuningdek, ranglarni o'rgatishda vizual materiallar — rasmlar, kartochkalar va multimediali vositalardan foydalanish samarali natija beradi. Bu vositalar bolalarning ranglarni aniq tasavvur qilishiga yordam beradi. Ranglarni o'zlashtirish jarayonida bolalarning mustaqil faoliyatini tashkil etish ham muhimdir. Masalan, rasm chizish, bo'yash va konstruktiv faoliyatlar orqali bolalar ranglar bilan erkin ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, pedagog bolalarni rag'batlantirib borishi va ularning yutuqlarini e'tirof etishi zarur.

Ranglarni o'rgatishda individual yondashuv ham muhim o'rin tutadi, chunki har bir bolaning qobiliyati va rivojlanish darajasi turlicha bo'ladi. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham ranglarni o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qiladi.

Interfaol dasturlar va ta'limiy o'yinlar bolalarning ranglarga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Natijada bolalarda ranglarni to'g'ri idrok etish va ulardan amaliy faoliyatda foydalanish ko'nikmalari shakllanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ularni mustahkamlash jarayonida didaktik o'yinlar muhim pedagogik vosita hisoblanadi. O'yin faoliyati ushbu yosh davrida yetakchi faoliyat turi bo'lib, bolalar bilimni aynan o'yin orqali samaraliroq o'zlashtiradilar.

Ranglarni o'rgatishda qo'llaniladigan didaktik o'yinlar bolalarning qiziqishini oshiradi, diqqatini jamlaydi va faol ishtirokini ta'minlaydi. Masalan, "Rangini top", "Bir xil ranglarni ajrat", "Rangli kartochkalarni moslashtir" kabi o'yinlar orqali bolalar ranglarni farqlash va nomlashni o'rganadilar. Bu o'yinlar bolalarda kuzatuvchanlik, tezkor fikrlash va xotira kabi psixik jarayonlarning rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Didaktik o'yinlar jarayonida bolalar mustaqil qaror qabul qilishni va berilgan topshiriqni bajarishga intilishni o'rganadilar. Shu bilan birga, o'yin jarayonida ijobiy emotsional muhit yaratiladi, bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi.

Pedagog o'yinlarni tashkil etishda bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi, o'yin mazmunini sodda va tushunarli qilib tanlashi zarur. Ranglarni o'rgatishda o'yinlarning tizimli va maqsadga yo'naltirilgan qo'llanilishi bolalarda ranglarga oid bilimlarning mustahkam shakllanishini ta'minlaydi.

Ranglar maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular nafaqat idrok jarayoniga, balki bolaning hissiy holati, kayfiyati va xulq-atvoriga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, har bir rang bolaning ruhiy holatiga o'ziga xos ta'sir ko'rsatadi. Masalan, qizil rang faollik va energiyani oshirsa, ko'k rang tinchlantiruvchi xususiyatga ega. Sariq rang esa quvonch va iliqlik hissini uyg'otadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida ranglardan to'g'ri foydalanish pedagog uchun muhim vazifa hisoblanadi. Ranglar yordamida bolalarda ijobiy hissiyotlarni shakllantirish, ularni ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlash mumkin. Ranglar bolalarning tasavvurini boyitadi va ijodiy faoliyatini faollashtiradi. Masalan, rasm chizish jarayonida bolalar ranglar orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalaydilar. Bu esa ularning ichki dunyosini ochib berishga yordam beradi.

Ranglarning psixologik ta'sirini hisobga olish orqali ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish mumkin. Shu bilan birga, ranglar bolalarning estetik didini shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Natijada bolalarda go'zallikni anglash va baholash qobiliyati rivojlanadi.

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Rang bilan ishlash jarayonida innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo'llash bolalarning bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Interfaol metodlar, multimediali vositalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ranglarni o'rgatishda keng imkoniyatlar yaratadi.

Masalan, interfaol o'yinlar va elektron dasturlar orqali bolalar ranglarni vizual tarzda tez va oson o'zlashtiradilar. Bu usullar bolalarning diqqatini jalb qiladi va ularning faol ishtirokini ta'minlaydi. Shuningdek, STEAM yondashuvi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar ranglar bilan ishlashni boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkonini beradi. Bu esa bolalarda kompleks fikrlashni rivojlantiradi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida bolalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish ham mumkin. Masalan, planshet va interfaol doskalar orqali ranglarni tanlash va moslashtirish mashqlari bajariladi. Shu bilan birga, pedagog innovatsion metodlardan foydalanishda me'yorni saqlashi va ularni bolalarning yosh xususiyatlariga mos ravishda qo'llashi lozim. Natijada rang bilan ishlash jarayoni yanada samarali, qiziqarli va mazmunli tashkil etiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish darajasini aniqlash ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayon orqali bolalarning ranglarni farqlash, nomlash va ularni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalari qay darajada shakllanganligi aniqlanadi.

Ranglarni idrok etish darajasini baholashda asosan kuzatish, suhbat, didaktik topshiriqlar va maxsus ishlab chiqilgan test usullaridan foydalaniladi. Baholash jarayonida bolalarga turli rangdagi predmetlarni ajratish, bir xil ranglarni topish, ranglarni nomlash va ularni moslashtirish kabi topshiriqlar beriladi. Bu orqali bolaning ranglarga oid bilimlari va amaliy ko'nikmalari aniqlanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ranglarni idrok etish darajasi bolalarning yoshiga, individual xususiyatlariga va pedagogik ta'sir darajasiga bog'liq ravishda farqlanadi.

Ranglarni o'zlashtirish darajasi odatda uch bosqichda baholanadi: yuqori, o'rta va past daraja. Yuqori darajadagi bolalar ranglarni to'liq farqlay oladi, ularni to'g'ri nomlaydi va amaliy faoliyatda mustaqil qo'llay oladi. O'rta darajadagi bolalar ranglarni qisman farqlaydi, ba'zi hollarda adashishi mumkin. Past darajadagi bolalar esa ranglarni ajratishda qiynaladi va ularni nomlashda xatolarga yo'l qo'yadi. Mazkur baholash natijalari asosida pedagog ta'lim jarayonini individual yondashuv asosida tashkil etadi. Bu esa har bir bolaning ranglarni o'zlashtirish darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etishni rivojlantirish uchun ta'lim jarayonini ilmiy asosda va tizimli ravishda tashkil etish zarur. Avvalo, ranglarni o'rgatishda oddiydan murakkabga tamoyiliga amal qilish lozim. Dastlab asosiy ranglar o'rgatilib, keyinchalik ularning turli turlari va aralashmalari bilan tanishtiriladi. Ranglarni samarali o'rgatish uchun didaktik o'yinlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. O'yinlar orqali bolalar ranglarni qiziqarli va oson o'zlashtiradilar. Shu bilan birga, ko'rgazmali vositalar rangli kartochkalar, o'yinchoqlar, rasmlar va tabiat obyektlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Bu bolalarda ranglarga nisbatan aniq tasavvurni shakllantiradi. Ranglar bilan ishlashni tasviriy faoliyat bilan bog'lash ham samarali usullardan biridir. Masalan, rasm chizish, bo'yash va aplikatsiya ishlari orqali bolalar ranglardan mustaqil foydalanishni o'rganadilar. Bu esa ularning ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi.

Muhokama va Natijalar

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash metodikasini ilmiy jihatdan o'rganish natijalari shuni ko'rsatadiki, ushbu jarayon bolalarning umumiy psixik va intellektual rivojlanishida muhim o'rin egallaydi. Ranglar orqali bolalar atrof-muhitni yanada aniqroq idrok etish, predmet va hodisalarni ajratish, ularni taqqoslash va umumlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning bilish faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida qo'llanilgan metodlar didaktik o'yinlar, ko'rgazmali vositalar, tasviriy faoliyat hamda interfaol pedagogik texnologiyalar bolalarda ranglarni o'zlashtirish jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirganligi aniqlandi. Xususan, o'yin texnologiyalariga asoslangan mashg'ulotlar bolalarda yuqori motivatsiya uyg'otib, ularning faol ishtirokini ta'minladi. Natijada ranglarni farqlash, nomlash va ulardan amaliy faoliyatda foydalanish ko'nikmalari tezroq va mustahkamroq shakllandi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, ranglarni idrok etish jarayoni bolalarning diqqat, xotira, tafakkur va tasavvur kabi psixik jarayonlari bilan uzviy bog'liqdir. Ranglar bilan tizimli va maqsadli ishlash orqali bolalarda nafaqat sensor qobiliyatlar, balki mantiqiy fikrlash va ijodiy yondashuv ham rivojlanadi. Ayniqsa, rasm chizish, bo'yash va aplikatsiya kabi faoliyat turlari bolalarning ranglardan erkin va ongli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi.

Tadqiqot jarayonida aniqlandiki, ranglarni o'rgatishda an'anaviy metodlarga nisbatan innovatsion yondashuvlar ustunlikka ega. Interfaol metodlar, multimediya vositalari va vizual materiallardan foydalanish bolalarda ranglarga nisbatan qiziqishni oshirib, ularni tez va samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, ranglar orqali tashkil etilgan integratsiyalashgan mashg'ulotlar (matematika, nutq rivojlantirish, tasviriy san'at bilan bog'langan holda) bolalarning kompleks rivojlanishini ta'minlashi kuzatildi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat individual yondashuvning zarurligi alohida ta'kidlandi. Har bir bolaning ranglarni idrok etish darajasi, qabul qilish tezligi va qiziqishlari turlicha bo'lgani sababli, pedagog ta'lim jarayonini differensial tarzda tashkil etishi lozim. Bu esa har bir bolaning imkoniyatidan kelib chiqib rivojlanishiga sharoit yaratadi.

Tadqiqot natijalariga asosan quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi: ranglarni idrok etish maktabgacha yoshdagi bolalarning sensor rivojlanishining muhim komponenti hisoblanadi; didaktik o'yinlar va interfaol metodlar ranglarni o'rgatishda eng samarali vositalardan biridir; ko'rgazmali va vizual materiallardan foydalanish bolalarda aniq va barqaror rang tasavvurlarini shakllantiradi; individual yondashuv ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi; zamonaviy pedagogik texnologiyalar esa ranglarni o'zlashtirish jarayonini jadallashtiradi va uni qiziqarli qiladi.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash metodikasini ilmiy asosda tashkil etish zarurligini yana bir bor tasdiqladi. Ranglar bilan maqsadli va tizimli ishlash bolalarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning tafakkuri, tasavvuri, nutqi va ijodiy salohiyatining rivojlanishiga ham kuchli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu esa maktabgacha ta'lim tizimi sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot ishida maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash metodikasining nazariy hamda amaliy asoslari atroflicha o'rganildi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ranglarni idrok etish bolalarning sensor rivojlanishida muhim o'rin egallab, ularning atrof-muhitni anglash jarayonini sezilarli darajada boyitadi.

Ranglar orqali bolalarda predmet va hodisalarni farqlash, taqqoslash va umumlashtirish kabi aqliy faoliyat shakllanadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, rang bilan ishlash metodikasini to'g'ri va tizimli tashkil etish bolalarning ranglarni tez va samarali o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, didaktik o'yinlar, ko'rgazmali vositalar va interfaol metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi.

Bu usullar bolalarning qiziqishini kuchaytiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va bilimlarning mustahkam o'zlashtirilishini ta'minlaydi. Shuningdek, ranglar bilan ishlash jarayoni bolalarning psixik jarayonlari diqqat, xotira, tafakkur va tasavvur rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Ranglar orqali bolalarda estetik did, go'zallikni anglash va ijodiy fikrlash qobiliyatlari shakllanadi. Bu esa ularning har tomonlama barkamol rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ranglarni o'rgatishda individual yondashuvni qo'llash muhim ahamiyatga ega.

Har bir bolaning rivojlanish darajasi va qabul qilish xususiyatlari turlicha bo'lganligi sababli, pedagog ta'lim jarayonini moslashtirilgan holda tashkil etishi zarur. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish ranglarni o'zlashtirish jarayonini yanada samarali qiladi.

Umuman olganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ranglarni idrok etish va ular bilan ishlash metodikasini takomillashtirish ta'lim sifatini oshirishga, bolalarning intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida ranglar bilan ishlashni yanada samarali tashkil etish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fler, M. (2022). Conceptual play in early childhood education: Supporting scientific and creative thinking in the early years (pp. 72–118). Cambridge University Press.
2. Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2022). Becoming brilliant: What science tells us about raising successful children (pp. 85–132). American Psychological Association.
3. Howard-Jones, P. (2023). The learning brain: Neuroscience and education in early childhood (2nd ed., pp. 88–126). Routledge.
4. Winner, E., Goldstein, T. R., & Vincent-Lancrin, S. (2022). Art for art's sake? The impact of arts education on children's learning and development (Updated ed., pp. 61–104). OECD Publishing.
5. Pramling Samuelsson, I. (2023). Aesthetic learning processes in early childhood education. *International Journal of Early Years Education*, 31(2), 145–160. Pramling Samuelsson, I. (2023). Aesthetic learning processes in early childhood education. *International Journal of Early Years Education*, 31(2), 145–160.
6. OECD. (2021). Starting strong VI: Supporting meaningful interactions in early childhood education and care (pp. 95–132). OECD Publishing.
7. Mavlonova, R. (2021). Maktabgacha pedagogika: Nazariya va amaliyot (pp. 145–189). Fan va texnologiya nashriyoti
8. Abdullayeva, Sh. (2023). Maktabgacha ta'limda estetik va sensor rivojlanish metodikasi (pp. 58–101). O'qituvchi nashriyoti.
9. Xo'jayev, N. (2020). Maktabgacha ta'lim metodikasi asoslari (pp. 82–126). Tafakkur nashriyoti.
10. To'xtaxodjayeva, M. (2021). Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi muhitni tashkil etish (pp. 67–104). O'zbekiston nashriyoti.